

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra
a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen e lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.

Ára évnegyedre 8 fl. o. s. Hirdetési ár: négyhatsós sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. s. minden hirdetés után 20 kr. helyegjű. Előfizetés a hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik. A közlőnek a cikkek sora után 8 fl. k. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési felhívás A K. KÖZLÖNY jul.—decz. folyamára.

Előfizetési ára:

Egészévre 12 forint.
Félévre 6 „
Évnegyedre 3 „

Az előfizetési pénzek kiadónk Stein János középutcai könyvkereskedésébe bérmentve küldendők, hol a lapok pontos szétszétéről gondoskodva van.

Az elemi csapások.

I.

(D) Alig vonultak ki Királyhágón túli testvéreink, kiket a szárazság miatti inség hozott volt területünkre, és a végzet, talán hogy a magyar királyság népe ne csak a Duna és Tisza partjain túrja a csapásokat, meglátogatta szegény Erdélyünket vízáradozókkal és jéggel.

A Maros és Szamos folyam egész vonalon nagy rombolást és pusztítást tett, a menyinyben ekkor értesültünk, s kérdésem kívül többi folyamaink is okozhattak tetemes károkat.

De egy irtoztató jégeső lepte meg az ország nagy és legtermőbb részét, mely több mint tizenkét mérföldnyi vonalon nyomort, inséget hagyott maga után.

Ludas vidékétől fel Bánd környékéig egy hosszú vonalon csaknem minden falu határa elpusztult oly irtoztató jégesőtől, minőre alig emlékeznek. Épületek rommá zúztak, marhák, emberek elveszték a pusztító elem miatt. Érdemes levelezünk tolmácsolták s tolmácsolták lapunk hasábjain a víz és jég szomorú pusztításait; előadásuknak több hatályt szerz a száraz tény szomorú háttere, hogysem szükség volna retorikai virágokat ültetnünk a nagy pusztítás ravatala felé.

Általában minket a mostan hazánkra tornyosuló anyagi csapások mélyebben elszenvedésének, hogysem kedvünk lehetne hazánk balsorsának színezete végett az ékkészítés eszközeihez folyamodni.

Székel, magyar, oláh, mely egyet nem tudott érteni a hon megtartása művével, egyetért most azon közös aggodalomban, a mely ez anyagilag annyira kimerült hazának legutóbbi igen tetemes anyagi vesztese miatt támad.

Nálunk a földterménye csaknem egyedüli alapja azon kevés pénzforrásnak, melyből társadalmunk minden tényezője magát fenntartja.

Termelésünknek, melyért ember, józan és, és minden tényező a lehető legkevesebbet tett, az elemi csapások által is megtörtént csökkentése lényegesen fog visszahatni hazai állapotunkra.

Nem értesültünk még, ha valjon a kormány megtette-e már a szükséges intézkedéseket az árvíz s jég által okozott károk számba vételére.

Reméljük azonban, hogy ez el nem marad, s a kormányszék, a mely magának méltó érdemet szerzett, hogy a Királyhágón túli nagy inség némi enyhítésére, az inségügyi központi bizottmány felállítását által oly nemes segínyt hozott, meg fogja mérni tudni, ha valjon Erdély oly nagy vonalának káro-

sodása nem igényli-e azt, hogy ezen bizottmány ismét felfogja működése fonatát a legközvetlenebb inség enyhítésére?

A víz és jég által elpusztított határok megvizsgálása ki fogja mutatni, hogy egy ily intézkedés szükséges-e? Mi fájdalom azon bielelemben vagyunk, hogy az országos adakozás szükségessége előállt, sőt azt hiszszük, hogy a kormányzat feladata lesz öleső költséggel is segíteni a károsultaknak legalább is szegényebb osztályain.

Sőt itt, hol az uzsoráskodás legnagyobb mérvben foly, mely bizonynyal a jelentősebb birtokosoknak e nagy balsorsát kizsákmányolandja, szükséges volna, hogy minden oly károsult, ki más birtokból segínyt nem vehet, juthatna legalább annyi költséghöz, a mi élete fenntartására szükséges.

Nem látván szemünkkel a pusztítást, s így nem ismerhetve meg annak arányát az ország anyagi productiojához, s más vidékek kedvezőbb kilátásaihoz, a fenemlített intézkedések sürgető voltára nézve döntő itéletet nem hozhatunk; bizunk azonban, hogy a m. kormányszék a hely színén fog meggyőződést szerezni azon mérv megállítására nézve, mely tevékenységének irányul lesz szolgálandó.

Egy intézkedés szükségessége azonban már határozottan constatirozható volna az eddigi értesítésekből, s ez az adó gyors relaxatioja.

Európa minden államában nálunk is elejtől fogva meg volt azon humanisticus rendtartás, hogy az elemi kárt szenvedettek adója a károsulás mértékéhez képest elengedtetett.

Ezen relaxatio szükségesebb most, mint valaha, a nélkül, hogy szükség volna annak okait fejtegetni.

Nagy és kis birtok egyaránt csak a legfeszültebb számításal hordhatja az adót akkor is, midőn a természet nem oszt csapásokat a földbirtokra, nagy és kis birtok nem felesleg, de régi existenciájára fordított összegének nagy részét szenteli ma az állam háztartására.

E szerint az adó relaxationnak a dolog természeténél szerinte károsultakra nézve általánosnak kellene lenni, a min volt mindennél a régi kormányzás alatt is. Azonban éppen a felebb fokozott adóviszonyok most a réginél gyorsabb eljárást követelnek, midőn rendszerint csak a másik évben jött meg a relaxatio, midőn már új terméséből a földész könnyebben fizethetett volna.

A valódi segedelem itt csak a gyorsaság által történhet meg: az által t. i. ha a károsult helységek adója károsításuk arányához képest rögtön elengedtetik az ország minden károsult vidékein, hogy a nép a mennyiben a köz segedelem kipótlásai által teheti, élete fenntartásáról gondoskodhassék.

Midőn a részvét fájdalmaitól hidegben szólhatunk, az országunkon áthúzódott tetemes csapás alkalmából nézetünket elmondjuk országunk népének teendő irányában is; mert fájdalommal jegyezzük meg, hogy habár azon csapást igen nagyra látjuk, a mely hazánkat mostan érte, de e csapás nagy volta egy részről a kellő óvó-intézkedések hiányában gyökerezik, s így e csapás újabb intő szózatként áll azon eszmék honosítása mellett, melyeket közelebből elmondani szándékozunk.

Törvényjavaslat

az erdélyi országgyűlés összehívásáról, összealkotásáról és működéséről.

1. §. Az országgyűlés összehívatik minden esztendőben ö cs. és apost. kir. Felsége által (Leopold. dipl. 10-dik pontja 1791-diki X-dik törvényezik.)

Az országgyűlés összehívása idejét és helyét meghatározza a Fejedeleme a kir. főkományszék meghallgatása után.

2. §. Az országgyűlést az ö cs. kir. ap. Felsége által kinevezett és felhatalmazott királyi biztos, az aziránti külön legmagasb parancs következtetésében nyitja meg, napolja el, zárja be.

3. §. Erdély nagyfejedelemség országgyűlése állandó:

a) 125 közvetlen választás útján választott követeiből;

b) 40 számozottul nem haladó férfiakból, kik vagyon és értelmiség, köztigyekebeni jártasság, a trón és állam, az egyház, tudomány vagy művészet mezején szerzett érdemeik által kitűnők, és minden vallás és nemzeti különbség nélkül ö cs. és apost. kir. Felsége által az országgyűlésen való részvételre megfognak hivatalni.

Az országgyűlés tagjai nem köthetnek utasításokhoz, és szavazati jogukat csak személyesen gyakorolhatják (alapszab. 1. §.)

4. §. A kormányzóknak, az alelnököknek és a kormányzó által a főkományszék kebeléből kiküldött tanácsosoknak jogukban áll, az országgyűlésben, ugy szintén az országgyűlés egyes bizottmányi ülésében megjelenni és bár mikor szólani; szavazásban csak akkor vesznek részt, hogy ha vagy választás, vagy királyi megbírást által az országgyűlésnek tagjai.

Ha netalán felvilágosítás vagy értesítés adás végett, a kormánybátósági egyes tagoknak kiküldése szükségesnek, vagy kíváncsoknak találtatnak, az országgyűlés elnöke ez iránt a felhatalmazott országgyűlési kir. biztoshoz folyamodik k. (alapszab. 18. §.)

5) §. Az országgyűlés elnökét és két alelnökét ö cs. kir. apost. Felsége nevezi ki azon hat egyénből, kiket az országgyűlés a megnevezett állomások mindegyikére a maga kebeléből, tekintettel a különböző vallásokra, ittias szavazás útján választand, és ö cs. k. Felségének fölterjesztend (ország. alapsz. 2. §.)

6. §. Mig az elnök és a két alelnök kinevezése megförténik, az országgyűlésben egy, a kir. főkományszék által a maga kebeléből kiküldendő tag elnököl.

7. §. Az országgyűlés jegyzőit a maga kebeléből választja, (ország. gy. alapszab. 4. §.) addig pedig az országgyűlés jelenlévő tagjai közül a hat legfiatalabbak, és ha valamelyik azt el nem fogadná, ezen esetben a kortan legközelebb állók veszik át ideiglenesen a jegyzők teendőit.

8. §. Az országgyűlés minden tagjai három esztendőre választatnak, vagy hivatnak meg.

Az országgyűlésre megválasztott követe a választók által többé vissza nem hívhatók.

Azon esetben, ha egyes követe az országgyűlés folyama alatt kilépnek, meghaloznak, a választásra szükséges képességet elvesztik, vagy buzamosan akadályozva volnának az országgyűlés tagjai lenni, új választások rendeltetnek el (ország. gy. alapszab. 5. §.)

9. §. Az országgyűlés tagjai az országgyűlésbeni beléptük alkalmával ö cs. királyi apost. Felségéhez való hűség és engedelmesség, a jelen törvény rendelkezéinek megtartása és kötelességük lelkiismeretes teljesítése iránt eskünyanánti fogadást tesznek az elnök kezébe.

Az országgyűlés elnöke és a két alelnök ezen fogadást az országgyűlés nyilvános ülésében, az országgyűlési kir. biztos kezébe teszik le (ország. gy. alapszab. 7. §.)

10. §. Mindaddig, míg a kitátságba tett ország új politikai felosztása, és annak alapján a választó kerületek egy új felosztása a törvényhozást útján létre fog jönni, a 3-dik §. szerint közvetlen választás útján választandó országgyűlési követe, tekintettel az eddigi gyakorolt politikai jogokra és a népesség számára, nem különben egy területi és közigazgatási szempontok alapjára fektetett aránylagos felosztásra, következésképp fognak megválasztatni:

A. Egyes községek által küldendő követei:
1. Kolozsvár szab. k. v. küld 2 követet
2. M.-Vásárhely „ „ „ „ 2 „
3. K.-Fejérvár „ „ „ „ 2 „
4. Szamos-Ujvár „ „ „ „ 2 „
5. Erzsébetváros „ „ „ „ 2 „
6. Nagy-Szeben „ „ „ „ 2 „
7. Brassó „ „ „ „ 2 „

8. Segesvár	2
9. Medgyes	2
10. Beszterce	2
11. Szász-Sebes	2
12. Szászváros városa	2
13. Szász-Régen	2
14. Abrudbánya mezőváros	1
15. Vizakna	1
16. V.-Hunyad	1
17. K.-Vásárhely	1
18. Hátszeg	1
19. S.-Szt.-György	1
20. Udvarhely	1
21. Ilyefalva	1
22. Csik-Szereda	1
23. Bereczk	1
24. Oláhfalva	1
25. Szék	1
26. Kolos	1
27. Nagy-Enyed	1
28. Torda	1
29. Décs	1
30. Fogaras	1
31. Gy.-Szt.-Miklós	1
32. Resinár	1
33. Verespatak	1
34. Mocs	1
35. Déva	1
36. Bánffy-Hunyad	1

B. A megyék, vidékek és székek területén alakított választó kerületekből, ezen követe választásában a fentebbiek szerint saját követe küldési joggal felruházott községek, részt nem vehet:

37. Felső-Fehérmegye	küld 2 követet
38. Alsó-Fehérmegye	6
39. Kültülmegye	3
40. Thordamegye	4
41. Kolosmegye	5
42. Dobokamegye	3
43. Belső-Szolnokmegye	4
44. Hunyadmegye	6
45. Fogarasi-vidék a töresvári uradalom hozzácsatolt részeivel	3
46. Naszódvidék	2
47. Udvarhelyszék	3
48. Háromszék	3
49. Csikszék	3
50. Maroszek	2
51. Aranyoszek	2
52. Szekesszek	2
53. Szászvárszek	2
54. Brassóvidék az ugynevezett hétéfalukkal, Apáczs, Krizha és Ujfaluvval együtt	3
55. Medgyesszek	2
56. Besztercevidék	2
57. Szász-Sebesszek	2
58. Nagy-Sinkszék	2
59. Kóhalomszek	2
60. Szerdahelyszék	2
61. Ujgyházzsek	2
62. Szászvárszek	2
63. Székelyi és talmási fiókszékek, Orlát, Vestény, Rákovitz és Sinna volt katonai helységekkel együtt	2*)

11. §. Mindazon községek, melyek a fentebbi §§-ok szerint külön országgyűlési követe küldési joggal felruházva, követeik választása végett, magukra egyenként egy választó kerületet képeznek.

12. §. Minden egyes követ választására, az egész országban, a megyék, vidékek és székekben, egy külön választó kerület alakítatik, s mind egyik választó kerület, csak egy országgyűlési követet választ.

13. §. A megyékre, vidékekre és székekre eső követek választása végett, az egyes helybátóságok következő választó kerületeket képeznek:

I. Felső-Fehérmegye két választó kerületet, és pedig:

1) a peselneki, hidvégi, pálosi és hévízi járások együtt egy választó kerületet;

2) a réteni, keresdi, gezési, bírkösi, hidvégi és bolyai járások, Kolon, Földvár és Kertiz helységekkel együtt, egy választó kerületet.

II. Alsó-Fehérmegye hat választó kerületet, és pedig:

1) a csombordi, szent-benedeki és maros-ujvári járások együtt, egy választó kerületet;

*) Ezen beosztás szerint lenne Erdélyből az 500,000 székely képviselve 23, az egy millió román 46, a 180,000 szász 36, a kétszáz ezer magyar 17 képviselővel.

Szerk.

2) a balásfalvi és pókafalvi járások együtt, egy választó kerületet;

3) a nagy-enyedi és felső-magyar-igeni járások együtt, egy választó kerületet;

4) a topánfalvi járás és a zalatnai járásban fekvő Abrudfalva, Bucsum és Kerpenyes helységek együtt, egy választó kerületet;

5) a zalatnai járás, a fentebb megnevezett három községen kívül, továbbá az alsó-magyar-igeni járás, és a károly-fejérvári járásnak a Maros jobb partján fekvő helységei, egyetemben egy választó kerületet;

6) a károly-fejérvári járás többi része, továbbá az alvinczi és kis enyedi járások egyetemben, egy választó kerületet.

III. Kültülmegye három választó kerületet, és pedig:

1) a tatárlaki, bényei és radnóthi járások egyetemben, egy választó kerületet;

2) a teremti, gálfalvi és kundi járások, Kund és Jövedics helységeket kivéve, együtt egy választó kerületet;

3) a zágori és nádosi járások, továbbá a kundi járásból Kund és Jövedics községek, együtt egy választó kerületet.

IV. Tordamegye négy választó kerületet, és pedig:

1) a vécsi és görgényi járások, együtt egy választó kerületet;

2) a magyar-régeni, Maros járás, vajdaszent-iváni és págocsei járások, együtt egy választó kerületet;

3) a maros-bogáthi, mezősegi és aranyosi járások, együtt egy választó kerületet;

4) a torozskói, lupsai és szent-lászlói járások, együtt egy választó kerületet. (Folyt.)

Szebeni dolgok.

N.-Szeben, június 25.

A tartományi gyűlés mai ülésében az elnök először is Obert követnek adott szót, hogy indítványát indokolhassa. Ez indítvány abból áll, hogy a tartományi gyűlés kérje meg a kormányt, miszerint a katonai szolgálatidő tartamát szabja rövidebbre, mivel a mostani igen hosszú, az ország népére nézve nyomasztó terhet, s földművelés és iparra nézve egyiránt káros. Szólok felhozó, mikép a tartományi gyűlés ez iránti óhaját már 1863. aug. 21-ki feliratában kifejezte. Azóta pedig más tartományi gyűlések, mint a bukovinai és voralbergi is kijelentették a mostani katonaszkolási törvény módosításának szükségességét iránti meggyőződésüket. Állítják — úgy mond — hogy a katonai szolgálatidő leszállítása által a birodalmi véderő apadna s a birodalom nagybatalmi állása megcsökkenne; hogy a hadsereg-kiegészítési törvényt a nép halálátva türi. Meg kell csak kérdeni a paloták és kunyhókban, falun és városban; ott megmondják, mily elviselhetlen terhet ez. S valóban nyomoruságos dolog, hogy a legépebb alkatú fiatalok tíz éven át el van vonva a mezőgazdaság, ipar s általában hivatalától. Ő nem tagadja, hogy az állandó hadsereg, ezen a népek életére jelentős intézmény, a mostani viszonyok között nélkülözhetetlen, s az általános lefegyverkezés még sokáig csak kegyes óhaját marad. De a mennyiben lehet, segíteni kell a dolgot, s e célra szolgál a szolgálatidő leszállítása és ez kockázattal nélkül megtehető; gondoskodni kell, hogy a begyakorlasi rövidebb idő alatt megtörténjen, s a végett ajánlja, hogy a tornázás minden tanintézetben nyilváníttassék kötelező tantárgynak. A mostani hadjárat fényes eredményét némelyek a hadsereg kiegészítő törvény hatásának tulajdonítják s azt mondják, hogy azt nem kell bántani. De vajon nem ugyan e törvény állott-e 1859-ben is, midőn a harci szerecsenek kerülete az osztrák hadsereg zászlóit. Még azt is mondják némelyek, hogy az osztrák birodalom szulypontja a hadseregben van. Ő azonban mindig egy volt meggyőződve, hogy egy állam létele befelé nem mindig a fegyverhatalomtól feltételezhető; a szulypont nem a népesség egy töredékénél, hanem a polgárok honszeretében és megelégedett egyetértésében keresendő, a mi csak növekedni fogna a katonai szolgálatidő lejjebb állítása által, minélfogva ajánlja indítványát a ház figyelmébe.

E beszéd oly általános helyesléssel fogadtatott, hogy az elnök kérdésére, határozattal e az indítvány, az egész ház felállt mellette.

B. Dejeus teljes elismeréssel szólva ez indítványról, azt oda kívánta kiegészíttetni, hogy egy pótlóval a kormány kérésék meg, miszerint a katonakötelezettség és hadsereg-kiegészítés tárgyában dolgoztasson új rendszabályokat ki, az államalapítványok nem ellenkező 1847-diki erdélyi XX. törvényezikket és unjonzállási iránti utasításokat alapul fogadván. Szólok kiemelni, hogy mennyivel jobb intézkedések foglaltatnak e törvényezikben, melyben a mostani hads. kieg. törvénnyel, melyet mielőbb revisio alá kellene venni, s a szolgálatidőt is leszállítani.

Elnök megjegyzi, hogy ezt külön indítványnak kell tekintenie, s azt, támogatván,

tárgyaltni fogja az Obert indítványa feletti érdemleges vita alkalmával, mely előleges megvitatás végett az osztályokból választandó bizottságra bízott.

Ezután következett az Axentie választási ügyében Sterka-Sulucz érsek és társai által beadott indítvány, melynek indokolása végett Brán de Lemény nyert szót, a kinek indítványára az e tárgybani jelentéstétel az igazoló bizottmány lön megbízva.

Végül egy Puscariu által bejelentett s a baloldal számos tagjai által támogatott indítvány olvastatott fel, melyben a kereszmárai jognak Erdélyben leendő szabaddá tételéről és egy kárpótlási iránti törvényjavaslatról van szó.

Konstantinápoly, jun. 9.

A „Courrier d'Orient“ után közölve jelen hó 5-én indult Kuza herceg Bukarestből Konstantinápolyba, kísérei onnan Balanescu a külügyminister, Négre az Oláhország részéről levő Konstantinápolyi agens, Lembrico egy deputatus, Canaueseno herceg és Baligot de Bejne az oláhországi kabinet elnöke. Konstantinápolyból, elfogadására Küstenzség e'elbe mentek tábornok Salih basa, és Bordiano Konstantinápolyban lakó oláhországi ügynök; e hó 7-kére számították megérkezésüket. Szállásul a szultán egyik nagyszerű lakása van elkészítve.

E napokban nagy szomorúság környezte a nagy vezér Fuád basa házat; egyetlen ép, erős alkatú és már nős fia minden betegség előjele nélkül birtelen meghalt; ezen véletlenül suttoló történetet következében Fuád basa nagyon levert lett, hivataláról két hónapig lemondott, azon idő alatt utazással enyhítendő fájdalmát; hír szerint azt is mondotta volna, hogy a következendő időkben többet hivatali vállalni nem fog.

Május 27-én ismét érkezett ide egy gözös Bécsből kéjtázó társasággal, a kikről itt azelőre irt tudósítás egy volt, hogy Bécs- és Pestről ezen alkalommal sokan jönek, a mely előleges hír igaztalan volt; mert azon gözös csak busz'g való kéjtázó jött, s azok is sweiczi és németországiak voltak; ezek azt beszélték, hogy a Pestiek az utlevél hiánya miatt nem jöhettek el.

A Trapezuntha telepített százötven ezer számú cserkesz népből a hírek szerint már tizenöt ezeret eltemettek, még pedig az inség kényszersere miatt (a mind az onnan jött utazók beszélik) oly hanyagul, hogy az eltemetett hullák keze, feje, vagy lába kiütészik a földből, és több oly suttoló körülményekről beszélnék, a melyeknek hallása az embert elszomorítja. A szultán ezen nagy tömeg számára mindennap kenyeret rendelt adatni.

Egy török hivatalnok azt beszélte, hogy ezen birodalom egyik részében mintegy hetvenig való török család lett protestáns, a miről később körülményesen többet tudhatunk, addig annyit említhetünk, hogy többféle religion levő missionariusok működnek itt, a melyek között az amerikai és az angol felekezetnek külön-külön és alkalmas költséggel ellátott missioi vannak. Kiváltképpen Jeruzsalemben a sok külföldi felekezeti hitériők részéről oly hévvel foly, hogy sokszor komikai furcsaságokra megy át. Nagy elszármás, önmaga iránti megtagadással kell élni le az életet egy egy missionariusnak, a ki kopár helyeken, mivelletlen népek között munkál az emberiség érdekében.

A „Magyar Sajtó“ 116-dik számában a fővárosi hírek között van egy megrovás azon irókról, a kik névtelenül vagy pedig álnev alatt irnak; *) ezen megrovásbeli okkal még ama megrovás előtt ezen levelek irója többször küzködött, s ez okból békétlenség kérvé az olvasótól mentsege leírásával, s így ön csekélységével egy kis tért foglal e hasábon. Ezelőtt ötven-hatvan évvel Erdély kisebb városaiban a nevelésügy, nevezetesen a nőnem körében csak olvasni tanulásból és a betűnek hanyagul minden helyesírasi fogalom nélküli leírásból állott. Később nem engedtek időt a tanulásra az élet terhes küzdelmei s mind ezek után az élteskor elérkezett, a midőn már nem fogékony többé az emlékezés. Ismerve e hiányokat, s olvasva gyakran a helyesírásbeli számos hibák megrovását, és mind ezek mellett is észre helyeségét annak, hogy a messze távulból a honlövökkel tudassuk az itteni eseményeket, mint csak levelező ír névtelenül merészeltünk fellépni, és ugy is a tisztelt „Kolozsári Közlöny“ szerkesztője figyelmé által támogatva. Ugyanezen levelekhez némelykor az ír szerzett fia is ir egy-két sort, és akkor már méltányosan lehetne azok alá nevet írni; de minthogy az ő ideje elfoglalva, ez ritkán történik, és ha eddigelő a név aláírást elhallgatni hiba volt, az ezutáni leveleinkben helyettesíteni fogja azt egy Cz. **)

*) Az ily megrovást senki sem méltányolja, amaz is csak egyes polemicus iratokra vonatkozik. Szerk.

**) A tisztos agg. nök, ki a magyar drámairodalom legkitűnőbb nevét táplálta említi, levelezése a

I. Sándor János herceg (Kuza) folyó hó 7-én ideérkezett, csak is a végett, hogy a mostani szultánnak személyesen is tegyen hódolatot és ez által a dunafejedelemiségi köteleket még újabb és biztosabb helyzetbe tegyék. Az ázsiai édesvizi palota készítettett el a legnagyobb fényűzéssel számára, e folyó hó 8-án hódolni ment a szultánhoz, ki őt kitüntetett barátsággal fogadta. Ma a külső hatalmasságok ügynekeit fogja meglátogatni és 13-án hazafelé veendi útját.

Rendkívül nagy a tevékenység az új fegyverek és vontesűlű ágyúk sebes készítésére, de sőt a szultán privát pénztárából 50 ezer lirat (500,000 forint) adott a napokban a Bosporus és dardanellai erődk újabb célszertű védállapotbani szervezésére.

A törökönél is lábra akar kapni a vallás általi újja születés, az az reformálás. Itt minden ellentállás nélkül már mintegy 50 török család reformálódott, s ez abban áll, hogy a Mahometet nem hiszik profétának, a néket felakarják szabadítani a rab állásból, minden kit mint embert tisztelnek, vallási gyakorlatuk a legreformáltabb egyszerű, mindenkinek szabad lesz egyházi ünnepélyeknél jelen lenni. És ezt egy török pap kezdette, mely ugy látszik a kormánytól pártoltatik, s ugyanezért naponta halad előre a török reformálódás. De a Koránt egész alaptalannak nyilvánítják.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Maros-Ujvár, jun. 24.

Több száz éve annak, hogy a székely atyafiak Gyergyó havasaiból, egész csoportonként szállítják le tutajait a Maros folyóján, most csendes evezéssel, majd duzzogó kiabálással.

A többek közt volt, és van főleg egy szeszélyes szürke vén atyafi, ki valamennyi útjában mindig dül, pusztít és öldöl. Fiaitálabb korában évenként több utat is tett; később beleunt talán, s két-három évben aligha egyszer mutatta magát, a vidék legnagyobb nyugalma és öröme. Ugy látszik, csak pihenni volt szándoka a ravaszak, hogy annál erőteljesebben lépessen fel, eljutandó alattomoságának vezérléjához; mert 1851-ben két rettenetes útja volt egymásután, mindenikkel ezer halált és pusztulást hagyva véres nyomain. Ugyanezok Maros-Ujvár aknán is megállván, egy kiáltványt hagyott hátra, melyben tudatja a sötétséggel s minden illetékel: „hogy ő, az egész bal parton levő sóvalgazdag területhez, még régi időkbeli jogát fentartva, azt, mint ősi birtokát erőhatalommal is elfoglalandja.“

Komoly aggodalmat keltett e vakmerő ijesztgetés annyira, hogy a bányai előjáróság, a réginel néhány száz öllel távolabb készített számára egy költséges utat, hol azontul egész kényelemmel haladhasson, e-mellett védművekről, vízárkokról is gondoskodott azonnal, torlaszokat, erődket építtetett eddigi útjában, melyek a „birtokháborító“ dühös atyafi „erőszakoskodásainak akadályait szolgáltatnak.

Mindezek elkészültek néhány év alatt, s a székely atyafiak zúgolódás nélkül, senkinek eszébe se jutva az ujításokért szót emelni, haladtak a kényelmes és sokkal rövidebb úton. Évek teltek el, és a haragos vén székely nem jött; sőt a tavaszi napokban éppen halálhíre járt. Csak néhány nap kell vala még, s aligha magunk is törát nem álljuk! Talán meg is halt, alászallott volt a sirba, de csak azért, hogy felköltvén elhunyt őseit, egész karhatalommal induljon szokott útjára; mert előcsapatai már június 19-én reggel nagyszámban mutatkoztak, s e nap estéjén az egész dühöngő tábor, egyenest régi útjára tartva, azon szándékkal, hogy Maros-Ujvárt ültendi fel éji tanyáját, megérkezett, s elzart minden közeledést.

Sötét volt, szűnet nélkül ömlött a zápor Talpig lueskosok valának a bűszült vitézek. Hinné az ember, hogy az ázatot! tábor pihenni fog. Nem, sőt lármadobot veretre, kettőzött lépésekkel siet kiűzött állomása felé, s ime, az éji sötétben a felemelt erődítménybe ütődik! Rettenetes volt az összelitkezés, még rettenetesebb a harci zaj egyestülvén mennydörgés borzasztó morajával. A cikázó villámok szemet kápráztató fényénél, bosszútajékozó dühvel nyomult az elkeseredett tábor minden oldalról a felemelt falaknak, 20-dikára virradó egész éjelen szakadatlanul. Már reggel felé itt-ott a megrongált faltetőkön látható volt az ellen, mikor — bizonyosan hadi esélből — nagy hirtelen a balszárny döntő rohamat próbál az előtte álló, kikémett s már ingadozó erőd ellen, és elszánt rövid kútdész után, iszonyu zúgással, mintegy 8–10 ölnyi rést törve annak gyenge falán, átkelt a kifáradt öreg vezér bajnok társaival megsokkolt kedves régi útjára; hol látván az

előbe hányt gyáva torlaszokat, az erődítésbéli figyeltlenségeket, rettenetes haragjában is oly iszonyu gúnyhabotára fakadt, hogy óratávoiban is megrezent zarájolt a föld; s néhány percnyi pihenés után, bűszke csatarendben vonult le, győzelem cseréjével fővegen, az aknák melletti téren, most az egyszer bosszuállás nélkül, de rémitő határozott fenyegetéssel: „hogy még jöni fog sokkal nagyobb táborral, és ha régi kedves útja ismét zárva lesz, kiöl, összedönt, pusztít mindent, és utolsó véres bosszút áll!“

Uraim! én, ki ismerem a székely természetét, azt tanácslom: Nem jó vele komázni! nemcsak imig-amyig, hanem jobb számításal és magyarosan kell az öreggel szembe szállani; különben vége! tehát embert a gátra! És

Tisztelet olvasó! nehogy megrémülj, mert Marosujvárt nem volt egyetlen egy ágyú sző, nem ömlött ki egyetlen egy csepp vér sem, hanem öreg székelyem képében, az ősz Marosról szólék, mely századokon át foly Erdélynek csaknem közepontján keresztül, vívén vállain Gyergyó havasainak tutajait, s Marosujvárnak sós hajót időről időre, mint egyetlen egy fő kereskedelmi folyókn.

Lehet mondani róla, hogy néha bárány-szelid, s könnyen átázolható folyócskává apad, melyben 5–6 éves gyermekek is egész játszószálgal fürdőznek; máskor bűszült tigris, mikor megduzzadt hullámai kiöntenek, s egész falvak lakói kétségbeesve költözködnék árjai elől, különben mindent szétszakgat, ledönt, megöl és elpusztít.

A ki a Marosujvár fekvésével ismeretes, igen jól tudja, hogy ez a Maros bal partján terül el sőgazdag bányáival; de azt is tudja, mily alkatatlan vendég, főleg duzzadt állapotjában.

S másfél tized óta máskor is a nevezett folyó, miután már minden oldalról — a ső hátán — a bányákig lopódzott, s ezer cselofsággal szereti kijátszani az emberi ész mesterkedéseit, határozott szándoka levén: valamely „nagy szerű sősfürdő-intézetet“ állítani fel itt idővel.

Eléri-e célját? a jövő mutatja meg; de annyi bizonyos, hogy a bányászati tisztség egyszerű intézkedésekkel gátolja kiismert ebbeli szándokában; főleg miután az 1851-i kétébéli áradás, komolyan intő jel volt arra, hogy kénsí nem lehet!

Nem is volt késedelem, mert a helyi körülményekkel ismeretes helybéli tisztség, melynek tevékenységét eléggé kiemelni nem lehet, egy igen czélserű, s nem is oly tetemes költségek kerülő védműről, t. i. a „bal partnak“ fel hosszabani szakértőleges megerősítéséről adott felsőbb helyre tervezetet; de a felsőbbiség, a mint értesülve vagyok, a helyett mást látott jobbnak — a térkép szerint — megrendelni, t. i. egy egészen új moderné készíttetését, és a réginek kőgátakkal elzárólasát, mialtal a víz néhány száz öllel tovább vitetvén, a banya örökre megmentendőnek gondoltatott.

„Ember tervez Isten végez“ betelt. Az új meder és gát, a nélkül a mint látszik, hogy legkisebb czél lenne elérve, közel fél millióba kerülvén, elkészült, s a három évi szárazságban bárány-szelidde vált Maros engedett ugyan az emberi ész és erő rendelkezéseinek eddig; de e folyó június 17-én este megeredett, s három 24 óráig folytonosan tartó s záporokban ömlő esőzés miatt megáradván, oly dühvel támadta meg a régi Maroson; mint látható, nem elég számításal csaknem egyenest, s a balpart felől éppen öblösön keresztül épített gátat, hogy már 20-an reggel a közép-ponton folyásnak indult s csaknem áttört vala. Kevés idő múlva pedig a balparti öblös sarknak esvén, azt néhány ölnyre ledöntötte, s borzasztó morajjal zuhant az ár, partot szakgatva, tajtékzó paripán a régi mederbe, körüli köre, mint mikor „a sasok vívni szállnak“ csapódván egy pár kerengő lejtéssel egymásba, s jelentékenyebb kárnélkül ugyan, mit a dicsesteres elismerést érdemlő sötéti személyzet, nappali és éji folytonos örökös figyelmének, s az egész bányász társulat tevékenységének tulajdoníthatni, és, mert megsejleszt a víz két medrében; de gyökeréből kiesavart zöld leveles nagy fákát sodorva hullámain, dörmögő hánnykódással: „hogy ember legyen a gátón“, vonula el, s vonul még ma is egyforma nagyságban Marosujvárnak mellett.

Itt már helyén lenne azon szerencsétlen esetekről is említést tenni, melyeket a Maros árja okozott; de még eddig bizonyos adatok hiányában, azzal nem szolgálhatok. Annyi azonban szomorosan igaz, hogy Vajdaszeg mellett kiöntvén medréből, elborította a gyönyörű szép mindkét parti lapályokat; eliszapolta a dús kaszálókat, ősz és tavasz gabona teleket; Vajdaszeg, Székely Kocsárd és Földvár, Veresmart, Felvincz, Marosujvárnak, Nagylak, Csesztve, Inakfalva helységek alantabb fekvő részeit elöntötte, s csak ezen vidéken okozott kár is megbecsülhetetlen.

Lehetett látni a Maros árjában belefult

Ükröket, lovakat, nagyobb kisebb állatokat, embereket, vezető nélküli tutajokat és malokat, összeírt szekéradarabokat. Híre van annak is, hogy a szomszéd káptalanból egy Zsoldos Gyula nevű kézműves birtokos ifjat, egy tutaj magával ragadván, a lábára feltekerődött kötélnél fogva 19-én este, sötét éjben, ségedelemért hasztalan kiáltásai közben, talán a marosújvárai hajókötél által a hullámok közé dobott és elpusztult volna? Hogy hány emberélet vesztett el a gabonaszállító tutajok és hajók összeütközésével, mennyi lehet a kár és szerencsétlenség: azt a vidéki részletes körülmények sorozatából, talán egész éven át, lesz alkalmunk fájdalommal olvasni.

Sebestyén Áron,
lelkész.

Bécsy, jun. 22.

Folyó hó 19-én délről nagy viharral érkezett hozzánk is meg egy nagy záporos dörgéstől és villámlástól kísérve jéggel vegyesen; a vihar tartott jó három óra hosszáig, ezután megcsendesedett ugyan, de az első folytonosan esett gyöngyös dörgés kíséretében egész éjjel és hétfőn is egész nap. A vihar alkalmával a szomszéd helységben Gyéresen a menyő is leült egy tehenet taláiban agyon. 20-án, azaz hétfőn reggel az Aranyos folyója árkaiból annyira kiöntött, hogy az ugynevezett „Vizközé” nevű batárészben tetemes kárt okozott, eliszapolván rajta dínyét, káposztát, fuszuját, krumplit stb. és oly erővel birt a víz, hogy egy nagy tőkét messze be a káposztások közé magával tudott sodorai, melytől tegnap, visszamenyén medrébe, a káposzta helyett ott hagyott.

Ezenkívül elszakította a mlgs Paget János ur malmának gátját, s ennek következtében a ref. egyháznak egy nagy tagjából mintegy 40-50 ölnyi hosszúságban legalább 12 öl szélességű földet kész törökbuzával együtt sodort magával; a kár egyrésztől az egyházból, más részről pedig az enyém és a papé, a mennyben a hely fizetésünk gyanánt használatunkban van. Még most is folytonosan mossza. Itt betelepedett az a közmondás: „A ezérna ott szakad, hol legvékonyabb.”

El mellett a hidnak egyik jéghasítóját is elvitte, mely a városnak 600 frt o. é. állott. Az egész város határán történt kárt könyvben lelt 15-20 ezer frtra teenni.

Egyik csapás a másik után: a nagy tél megrontotta szőlőinket, úgy hogy borterméshez semmi reményünk; valami fekete bogarak kipusztították káposztánkat, hasztalan tiltottuk be háromszor is, még sücs semmi, mit a bogarak meghagytak, azt elmosta, eliszapolta most a víz, valamint semmivé tette egy másik káposztás helyünkön reményeinket is.

Hát még minő károkat tehetett a Maros! szinte elöttem szomorú képe. E szerint tehát minden pénzforsránk a természet mostoha keze által tőlünk elzaratott.

Ily körülmények között nem lehet csodálkozni, ha talán kis mezővárosunkban egy épen most megindított aláírási útján a nagy reformátor Kálvin nevét viselő alapítványhoz kevesen és kevéssel fognak is járulni.

Ha van valami időszerűtlen, mit kedvezőbb, nyugodtabb időre kellene halasztani, az adakozásra való felszólítások most az egyszerű nálunk valósággal időszerűtlenek, időszerűtlenek bizonyára a „successio” elöljárásánál, a „képviseleti rendszer” behozatalánál és a „tanítóknak a papokkal” egyenjogosításánál.

A tisztelt szerkesztő ur részrehajlatlanságában s igazság szeretetében vetett bizodalommal, miben reményem nem is fogok csalatkozni, bator vagyok az iskolai téren utazásomban szerzett tapasztalatom következtében a nevelés érdekében is kockáztatni néhány igaz észinte szót becses lapjának hasábján.

Ezuttal volt alkalmam még jobban meggyőződnöm a folyó évi „K.” 3, 4, 5, 6. számaiban írt s a népiscolák állását tárgyzó cikkem minden tételének valósága felől.

Igaz az tehát, hogy a nehézségek, kimaradások stb. népiscoláinkban sokkal tetemesebbek mint a rendes gymnasiumokban; e szerint nagy balság, álmoképek után kapkodás volna, azon elvnl fogva, hogy gymnasiumainkban is történnék egyes kimaradások, a nagy különbség dacára is egyenlő eredményt akarunk kiadni.

Továbbá igaz az is, hogy népiscoláink nagyobb részére semmi felügyelet nincsen fordítva az illetők által. Iskola vizsgálók nincsenek. A hol életbe léptették is, felhagytak vele, mert a vizsgálók nem értvén elhivatásukat, legfőbb feladatuk a tanító utáni kémkedést s a tanítási báni gáncoskodást tüzték volt ki magoknak a gyermekek előtt, mit a tanító nem tűrhett, szemőkre vetett, és ennek következtében az iskola vizsgálattal felhagytak. Ezért láttam volna jónak én az iskola vizsgálatot nemcsak egy-egy körlelkésznek, kik fájdalom egy pár kivételével most sem tesznek semmit, hanem egy vegyes bizottmányra ruházni át, melyben tanító is legyen, és az iskolai körülményeket legjobban ismerheti. Ez

az egyházi előjárásnak inkább hatalmában áll, mint a szülők politikai hivatal utján büntetés terhe alatt kényszeríteni gyermekeik iskolába járatására. Ez véleményem szerint kivételetlen.

Az iskolában a belső rend a legelső szükségesség; ezt pedig politikai hivatal közebe jötte nélkül is eszközölhetni, csak rendes kötelességét értő iskola vizsgáló bizottmány legyen, melyben ne találtsék egy is, ki az iskolák iránt hideg közönyt viseltessek.

Ekkor nem merülneek föl examének alkalmával a neveléshez nem illő esetek, melyeket a nevelésnél tilt, mint merülneek föl így, nem levén senki felügyelő, vagy csak éppen a helybeli pap, ki hallgatással szemben egészen ki nem kelhet; míg ellenben, ha idegen vizsgáló bizottmány volna jelen, még saját sem mozdítaná meg egy értelen szűle is, hogy a tanítót, bár mily gyöngye legyen is az, kíméletlenül megtámadja s úgy is csekély tekintélyt még tanonczai előtt is beszennyezze. Hogy lehet ilyen esetben várni, hogy a gyermek azt is figyelemmel hallgassa tanítója ajkairól, mit az neki tanítani tud? Ilyennek fájdalom magam is voltam szemtanúja mint hallgató, de még hány ilyen esetet nem hallottam! Fájdalom mind ezek eltűnének s hallgatásban maradnak!

A tanítói osztály nagy részének gyöngesége fölött minden nyomon magános helyeken, valamint nyilvános téren is lehet a számalomnak gunyos érzetét a keblekben dúlni látni, azonban gyógyszerrel gondoskodni egyiknek sem jut eszébe is. Ki tagadhatja, hogy a legjobb gyógyintézet o tekintetben a tanítói értekezlet volna; de ezt felkészünk nagyobb része éppen elmulaszt, mert különben rég létrejöhetne volna a tanítói értekezlet. Sőt olyan nyilatkozatot is voltam kénytelen hallani, hogy a tanítók ez által revolutiot akarnak kezdeni, s így azoknak fölállítását a k. sz. zsinat határozatának dacára is még mind ésak a jámbor óhajátok közé tartozik és csak papirosan díszlik (ha csak valahogy részvételhetet volna) kedvezésben, hogy legalább leírják az utókor számára emléket gyanánt) más egyéb üdvös határozatokkal együtt. Lehet, hogy azok, kik akadályozni szeretik a tanítói értekezlet fölállítását, hol a tanítók okuknak, nem kívánják a tanítók szellemi képzését elősegíteni, gondolván, hogy mint képzetlen egyén fölött nagyobb önkényvel uralkodhatnak.

Hiteles egyentől hallottam, hogy egy bizonyos tanító papjának valóságos inasai, szolgái kötelességet kénytelen teljesíteni u. m. asztali körül szolgálókat és csizma takarítást, ha azt akarja, hogy álmomásból a pap ki ne tétessze. Ez a régi századokban még megjárta, midőn a tanítókat a papok fizették; de most a 19-dik században a korszellemével össze nem egyeztethető, és a protestáns statusnak nem nagy dicsőségére szolgál, hogy a tanítói osztály még mind alárendelt állapotban minden jog nélkül szülődjék s egyedül a vak engedelmesség szűk határai közt legyen kénytelen élni le munkásságának drága papjai.

A politikai téren, ha valakinek van kötelessége, van joga is; a volt jobbjára, ha egy betölt sem tud is, mint adófizető van szavazati joga tisztviselőnek megválasztásában; az egyházi téren azonban nincsen így. A tanítók egyházi adót fizetni tartoznak, de szavazati joggal a r. zsinatokban nem bírnak, sőt azt kéri, kik is tilos, és így mint valami páriák mutus regisztént kell végig nézniük a tisztelt választást, s egyéb dolgok tárgyalását s elhatározását, az övek csak a kötelesség és engedelmesség hallgatással bonfialva. Ők azt sem tudják tulajdonképpen, hogy hova számíthatnak, a világiakhoz-e vagy az egyháziakhoz?

Most, midőn az egyházi képviselet rendezése a napok kérdésére vált, remélni jogosítva vagyunk, hogy az egyház jog körében a néptanítók állása s jogosultsága is rendeztetni fog. Vajha reményünk ne csalna!

Székely-Dániel,
ref. tanító.

Bécsy, junius 23.

Az e lapokban közlötten kívül folyó év jun. 19-kén tartott egyháztanácsunk ülésében beadta dr. Szűcs S. a leány-tanoda alapítására pünköszt 2-dik napján tartott sorshúzásal kapcsolatos tánczvizsgalóm jövedelmét, 321 frt 45 krajczárban.

Ugyanezen ülésben olvastattuk Nalaezi Farkasné, született Szűcs Matild levele, melyly az említett leány-tanoda tanítónői álmomásnak gyarapítására alapít 100 frtot, s azt egy ur-béri kötvénybe be is adja.

Ezen két újdón beadott összeghez járul még 82 forint 80 kr o. é. melyet hasonlólag dr. Szűcs Sámuel f. é. ápril hónapjában adott be az egyháztanácsnak egy Neumann Sámuel ur által ajándékozott asztalteríték kisorsolása által.

Az eddig begyűlt alapítványok összege összesen 2304 forintot, melyhez járul a ml. plüssök Bodola Sámuel ur által szegény leánykákát

könyvvel s varrószerekkel segitni rendelt 100 frtos alapítványa, úgy, hogy az eddig begyűlt tőke összesen 240 forintot.

Még több becses ml vár kisorsolásra dr. Szűcs Sámuel unnl, kinek a nevelés és humanistikus czélok előmozdításában városunk kebelében érdemeit szavakban eléggé leírni nem lehet. A mellett, hogy mint hazánk első homeopátiája városunknak s környékünknek valódi védszelme, ki nemcsak a gazdagokat, de a szegényeket is, kiktől jutalmat nem vár, s el sem fogad, lelkiismeretesen és híven gyógyítja.

r. l.

KÜLÖNFÉLÉK.

Lapunk mai számában adjuk közre egy Erdélyben „Victoria” név alatt alakuló Magyarországi társulat aláírási felhívását. Először, mely sajátos izléssel magának az idegen „Victoria” nevet választá, dacára e névnek csakugyan hazai pénzváltataink közé tartozik; s ha megalapítása sikerülend, a ml a kellő részvények aláírásától függ, kérdéses kívül ez is a hasznosabb anyagi vállalatok közé fog tartozni, minthogy a biztosítás eszméjét egy új propaganda által terjeszti hazánkban, egyszersmind a külföldről nyerhető átlalok által idegen pénz hoz be hazánkba mintegy kölcsön, és biztosíték gyanánt; s egyszersmind a hitelt kiköcsösönözhető összegek által fejlesztvén, némileg ez is gátolja a hazánkban már is igen elterjedt uszárskodást. Verseny társulat levén, mint a mely részvényekre alakult, a közönségre nézve még azon hatással is van, hogy a biztosítási díj-szabályok egyedárusítását szintén mérsékli. Minél több társulat alakul, annál inkább törekszik mindenik díjkiszámláitait a lehető legkedvezőbbben tenni meg a biztosító közönségre nézve; és e szempontokból üdvözöljük e társulatot is, ha sikerülend annyi részvényt vonnia össze, mely által vállalatának sikerét a benne bizand közönségnél kellőleg biztosítja. Ugy halljuk, hogy e részben a társulat jelentékeny ígéretekkel bír. Szabályait még nem ismerjük, de kérdésen kívül a társulat gondoskodand, hogy azok a közönség közt széttérjedjenek.

Vasárnap, június 26-kán folyt le az unitáriusok kollégiumabeli ifjúság zeneprobátéja az általunk is közölt program szerint. A városi redout termében történt az ünnepélyes dolog, mivel a kollégiumbeli terem nem lett volna képes a nagy számmal összegyűlt hallgatókat befogadni. Minden egyes darab zajos tapsokkal fogadtattak. Legszébb volt a férfi kettős, melyet ismételnők kellett, és Boér Gergely hegedű soloja, melyet művészi-leg játszott s szűnni nem akaró lelkes tapsok kíséretében többször kibívatott. Az ünnepélyt Offenbach „Bordal”-a végezte be. Az igen szép közönség meglegedve távozott.

Brassóbol június 21-ről írják a „K.”-nak: meg kell hogy említsük azon rendkívüli égháborút, a mely Brassó vidékén három nap és három éjjel át, alig szüntetve néha egy-egy órát, dühöngött. 17-kén este kezdett el dörögni s tegnap este szűnt el, az eső még mostanig is mindegyre újból megeredvén. A temérdek víztömeg a ml ezen négy napon aláult, a nagyobb utczákat folyókákká változtatta, s főként O-Brassó út járhatatlanná tette; Bolgárszegben többeket kiűzött házaikból, a hidakat elszaggatta. De még nagyobb vált az aradat kün a határon. A Vidombák és Bareaz egy kiöntöttek, hogy a Bareaz vidékét tengerre változtatták, s a falukkal közlekedést egészen megszakasztották. — 18-kára kelve egy halljuk, hogy Háromszéken éjjel jég lett volna, 19-kére viradól pedig Hétfalu felett vonult el jégvihar s főleg a kenderföldet elverte. Ha Háromszéken és Csikban is olyan esők voltak: úgy az Olton bizonyosan nem sok hid fog megmaradni. Sőt némelyek azt állítják, hogy a Právoa is annyira megáradt, hogy a közlebről épült nagyszerű köhidakat elszaggatta és az Oláhronali közlekedést hónapokig megakasztotta.

A hangulat jellemzésére N.-Szébenből folyó hó 20-dikáról azt írják a „Botschafter”-nek, hogy a szász országgyűlési tagok külön nemzeti klubot képeznek, a románok szintén külön. Mindkét párt argályosan tartózkodik egymástól. A két klub csak nagy ritkán közlekedik egymással és mindig csak a legridegebb és legártózkodóbb diplomatiai alakban. Az utczákon, sétátereken, s a hol csak nyilvánosan megjelennek, a szászok elkülönítik magukat a románoktól, s mindketten a magyaroktól. Ha a két nemzetiség „intelligenciája”, a vezetőik, a magán közlekedésben ily mereven s kibékíthetetlenül állnak egymással szemközt, mily nagy lehet — kérdezi erre vonatkozólag a „Vaterland” — a tömegek ellenszenv? A „B-r” levelezője e baj elhárítására „közös társas összejöveteleket” s egyéb socialis közlekedési pontokat” indítványoz. Kételkedünk azonban, hogy Nagy-Szebenben sikere legyen. A rideg tartózkodás,

mely felett a „B-r” levelezője panaszkodik, véleményünk szerint, nem onnan ered, hogy az illető urak egymást s céljaikat nem ismerik eléggé, hanem a tartózkodásnak talán az az indoka, hogy nagyon is ismerik egymást.

(Ritka tünetény.) Több év előtt Berlinből egy kereskedő, sok nagy adóssággal csínálván, eltűnt. Mult héten levelet kapnak e kereskedő összes hitelezői, melyben egy meghatározott órára valamennyien egy berlini szállodába meghívatnak. Mennyire elbámultak, midőn ott az eltűnt kereskedőt látták, és pénzöket mind az utolsó krajczárig megkapták tőle. Rádásul még lakomára hívta meg őket az Amerikában ügyes vállalkozások folytán meggazdagodott kereskedő.

(Sinai nyelvtan.) „Nautsewefachoukoungtsongmon” című kézikönyv jelent meg Frankfurtban azok számára, kik a sinai irodalmat tanulmányozni akarják. A cím maga elég jó szajizelőnek.

A Kolozsvári szekérversenyek 1864-ben. Az erdélyi lőtenyésztési és versenyegylet nevében ezennel kihirdetjük, hogy a f. é. sept. 21-én Kolozsvárt tartandó szekérversenyeknél nemcsak „Erdélyben elletett és idomított” lovak bocsátatnak pályázásra, hanem mind a 100, mind pedig a 30 aranyos díjra „pályázhatni bármily koru és nemű oly lovakból összeállított (négyes s illetőleg kettős) fogattal, melyek Erdélyben és a Szilágyban ellettek vagy ha másutt ellettek is, itt legalább félév óta használtatnak.” A program többi pontjai maradnak a f. é. május 24-ről kelt s hirtapilag közzétett kihirdetés szerint.

Kolozsvárt, június 29-én 1864.

Halmágyi Sándor,
titkár.

Felhívás.

A Kolozsvárt felállítandó „Victoria” című titkár biztosító társulat alapító bizottmánya a t. cz. nagyérdemű közönségnek ezenel tudomására hozza, miszerint a részvény-aláírások folyó 1864 jun. 28-án megkezdődnek. Az aláírások, a társulati szabályokban írt feltételek alatt, alólirt alapító bizottmánynak Kolozsvárt az Ócsai örökösök-féle bel-központozat 457. számú házának első emeleti irodájában d. e. 9-től 12 óráig és d. u. 3-tól 7 óráig elfogadtatnak.

Bővebb tudósítások a fenn említett irodában, úgy szintén alapítótárogak t. cz. Bogdán István, Foly Mihály, Gáll János, Kiss Mór és Stein János urak által szívesen adatkak.

„Victoria” titkármentő társulat alapító bizottmánya:
Báró Jósika Lajos, elnök.
Hincz György, alelnök.
Kiss Mór, Tompa Károly,
pénztárnok, jogtanácsos, országos ügyvéd.

Tomka Jenő, tollvivő.
Alapítótárogak: Báró Bornemissza János, gr. Rhédei János, gr. Schweinitz Gyula, báró Szentkereszti Zsigmond, Bogdán István, BIASINI Domokos, Folly Mihály, Gáll János, Jakabb Bogdán, Kremer Ferencz, Merza testvérek, Pataki Sándor, Reschner Dániel, Dr. Szombathelyi Gusztáv, Stein János, Uhl W. F. (Pestri).

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, jun. 22. A „Gen. Corr.” abban a helyzetben van, hogy szöhiben közölheti az austria felhatalmazottaknak az értekezlet jun. 18-i ülésében tett nyilatkozatát. „Az austria felhatalmazottak csatlakoznak a porosz nyilatkozathoz annyiban, hogy a cs. kir. kormány nézete szerint is a békemű célja teljesen csak a hercegségeknek, az ő fejedelmők és törvényesen alakult képviseletük által kijelentett beleegyezése után érhető el. Mindamellett az austria felhatalmazottak kénytelenek arra utalni, hogy véleményük szerint, Schleswig egy részének elszakítása épp oly közelről érdeklő kérdés Holsteinra, mint Schleswigre nézve, s teljes-séggel nem alkalmas arra, hogy a népességnek kerültek-e vagy egyházmegyéként leendő megkérdezése által döntsék el. E tekintetben ragaszkodniok kell (az austria felhatalmazottaknak) az ez ügyben előbb nyilvánított fentartásokhoz.”

Franciaország. Páris, jun. 23. A „France” egy „Angolország s Európa” feliratu hosszabb cikkben arra a kérdésre, ha valjon az angol kormány fog-e az öt háborúra ösztönöz zajgásnak engedni, s a dän-német kérdésben szavakról tettekre átmenni, az eddig történtek után ítélve, tagadólag válaszol. Szerinte se Palmerston, se Russel lord nem tettek célzást egyetlen szóval is, a parlamentben interpellálva, a tetleges beavatkozás szándékára. Mindemellett megtörténhetik, hogy az értekezleti fardozások teljesen meg fognak hiúsulni, s akkor Angolországnak

komolyan meg kell fontolnia, ha valjon tanácsos lenne-e neki fegyvert fogni. Angolország-ra nézve elsőrangú érdekéről van szó, s a helyzet a dán-német háború kitörése óta N.-Britanniára nézve tetemesen módosult. A hol ő mások bensősége talált, ott most bizalmatlansággal, sőt bizonyos mérvben még ellenséges indulattal is kell találkoznia, s még Dánia is csak kétkedve fogadja ígéreteit. Angolország saját tétovázó politikája által elszigetelte magát, s még a Franciaország által nyújtott baráti kezét is a legfontosabb kérdéseknél s érdekeknél visszautasította. „Nemde”, ugymond, „Angolország ezáltal megfontolatlanul annak tévé ki magát, a mi most rá köteleztetett, t. i. hogy elszigetelve áll a nagyhatalmak közt, s nem bír többé ama saját erővel, ama tetemes befolyással, mely egy nagy népként megengedi, hogy tekintélyvel működhessék, a nagy kérdések megoldása, az általános béke megszilárdítása, s ama véres harcok kitörésének megállítására végett, melyek Európá jelen helyzetében még súlyosabb bonyodalmak előidézésével fenyegetnek, s a jogosság s humanitás érzelmét mélyen sértik?”

Németország. Berlin, jun. 23. A félhivatalos „Prov. Corr.” szerint a porosz király még Berlinből Karlsbadba elutazása perczében alkalmat vett magának öröms reményteljes érzelmek kifejezésére. Midőn a kir. hercegek s az állam főméltóságai a pályaudvarban össze voltak gyűlve, hogy a királytól elbucsuazzanak, ő fleg ujjal magához hivatá a koronaherceget s a minisztereket, s szívélyes s meghatározó beszédet tartott előttük, a melyben arra utalt, hogy mennyire más s örömteljesebb érzelmekkel indulhat ő most utra mint máskor, mind az ország belhelyzetét, mind Poroszország katonai s politikai

állását illetőleg. Ezt ő saját miniszterei erőly és sikerdús működésének köszönheti. Azonban ha szinte e tevékenység által sok történt is az ország megnyugtatóra, még éppen nincs minden nehézség s veszély legyőzve, s nem kell annak a családának adni át magunkat, mintha a kormány gyeplőjét jövőben kevésbé erősen kellene tartani. O reményli, hogy a miniszterek osztoznak e meggyőződésben, s hogy ezentul is az eddigi módon segítették őt a megkezdett uton a további siker s a végleges győzelem kivívására. Erre a király mindegyik miniszterrel szíves kézszorítással vett búcsut.

Porosz lapok érdekes részleteket közölnek Bismark miniszterelnöknek egy Schleswig küldöttség elfogadása alkalmával e hó 21-kén mondott beszédéből. Bismark azon biztosítás után, hogy a két német nagyhatalmasság ezentul is egyesülten s elszántan fog fellépni Schleswig joga mellett, kijelentette, hogy Poroszország s Austria közös törekvése, míg a hercegségeket olalmazzák, egyszersmind az európai háború kikerülésére is van irányozva, s mindkét kormány óhajta a békének becsületes helyreállításában áll. „Poroszország”, a miniszterelnök betűszerint így nyilatkozott volna, „hogy fog 8 mértföldnyi terület miatt általános háborút idézni föl.” Azonban másrésztől semmi körülmények közt sem fog hátrább menni ama határvonalnál, mely már legelsőbb engedményül volt kijelölve. Ha a háború ujjal kitör, akkor a két német hatalmasság azzal a kimondott programmal fogja ismét fegyvert, hogy Schleswigből egy talpalatnyi földet sem fognak Dánánál hagyni, s a fegyvert e cél elérése előtt le nem tehen dik. Hogy az említett 8 mértföldnyi terület alatt, melyről a miniszterelnök szólt, a flensburg-tönderei, s az apenrade-tönderei vonalak

közt eső területet kell érteni, kétségtelennek látszik. Más tudósítások szerint is áll, hogy a flensburg-tönderei vonal, Flensburg városának Schleswig részére való megtartása mellett, a vizsály elintézése tekintetéből, Poroszországnak utolsó szava leendő.

Törökország. Konstantinápoly, június 18. A „Levant Herald” szerint a porta s Kuza fejedelem közt egyezmény jött létre, melynélfogva a nemrég octroyált alkotmánynak lényegesen módosulnia kellend. Egy senatus fog fölláttatni, melynek tagjai részint a fejedelem által fognak kinevezetve, részint a nép által választva, részint birtokuk s rangjuknál fogva lesznek kvalificálva a belépésre. A választási s mezei törvények tetemesen módosittatni, s a végrehajtó hatalom, a bojárok s parasztok jogai ujjonnan megállapítani s garantizotatni fognak.

Ujabb. jun. 26. Az esti „Moniteur” írja: Az értekezlet tegnap utolsó ülését tartotta. A hadviselő hatalmak képviselői nyilatkozatokat olvastak fel, a melyekben mindenik kifejtette a dolgok jelen állását. Russel lord ohajását fejezte ki, a melyhez a hatalmak képviselői is csatlakoztak, bármely kimenetel legyen a háborúnak, a dán monarchia függetlensége maradjon meg. Az ellenségeskedés alkalmat újabb meg fog kezdődni.

— London, jun. 25. Az értekezlet eredmény nélkül oszlott szét. Az ellenségeskedések holnap reggel megkezdődnek. Az értekezlet a jegyzőkönyv kölcsönös aláírásával végsőzött. A meghatalmazottak közül többen hétéfőn elutazandak. Azt állítják, hogy a miniszterek nyilatkozatai, a parlament hétéfő ülésében, békésen fognak hangzani. Kedden a toky meetinget tartandak, végérvényes hatá-

rozat hozatala végett. Angolországának a háboruban való részvétele igen valószínűtlen.

— Jun. 26. Miksa császár és Sarolta császárné 6 Felsegeik máj. 29-én Vera-Cruzban szállottak ki, s másnap Orizabába érkeztek.

— Jun. 27. A „Times” jelenti, hogy a miniszterek ma békepoli ikát fognak ajánlani, mindaddig, míg a háború a dán szárazföldre szorítottok. A „Morning Post” háborút hirdet. A „Herald” jelenti, hogy holnap ellenzéki meeting fog tartatni, mely az ellenzék követendő magatartását állapítja meg. A hajóhad egyelőre Portsmouthban marad. Palmerstont felhatalmazta a királyné, hogy a parlamentet az esetre, ha az oppositio az ő béke politikája ellenében megrovási szavazatot akarja kerez-zülvinni, feloszathassa. Egy ily szavazat keresztülvitele azonban valószínűtlen.

— Kopenhága, jun. 26. A volksthingben Monrad, Brix interpellációjára válaszulva kijelenti, hogy Dánia, ajánlatának elvetése után, nem érezheti magát továbbá is abhoz kötöttnek. A hadügyminiszter jelenti, hogy az ellenségeskedések f. hó 26-ka reggeli 6 órájától ismét megkezdődtek. Az ellenség az ágyú-tüzeltést Ravensköppl és Segebocksbagenál, a sandbergi malomtól délre elhelyezett telepekből immár meguyította. A záratok megkezdődése hivatalosan ki lön jelentve.

Bécsibörze Junius 28-kán: Nemzeti kölcsön 79.60. 5% Metalliques 70.10. Bank-részcény 77.9.—. Hitel részvény 189.4. Váltó Londonra 115.40. Ezüst 114.50. Arany 5 51.

1860 diki Állam kölcsön 93.95.

Junius 27-én: Urbéri kárpótlási kötvény Magyarországi 74.—. Erdélyi 72.15.

T. és felelős szerkesztő DÖZSA DÁNIEL.

HIVATALOS.

Sz. 981.—1864.

D. V. T.

(162)

(2—2)

Árcsökkenési hirdetmény.

Dézs nemes város községe a felséges kir. főkörmányszéknek idei június 15-ről 1895 sz. a. kelt magas leirata kapcsában ezenek közhírre teszi, miként ezen folyó 1864 év július 7-én a tanácsház nagy temében délelőtt 10 órakor tartandó nyilvános árcsökkenés útján kiadja a számos bal ágán építendő hid építésének vállalatát.

Miről a vállalkozni kívánók azon megjegyzéssel értesítettek, hogy az árverés előtt a felkiáltandó 2406 frt. 16 kr. o. é. frtknak 10 száztől 240 frt. 62 krt o. é. az árcsökkenő bizományhoz letenni; e fölött az idegenek erkölcsi maguk vételeiről hiteles bizonyítványt felmutatni köteleztettek.

Az árcsökkenés egyéb pontjait és a vállalatot kimutató okmányokat egész terjedelmében, a vállalkozni kívánók a tanácsháznál a hivatalos órákban előlegesen is megtekinthetik.

Dézs város Tanácsától jun. 24-én 1864.

NEM HIVATALOS.

Figyelmeztetés

(136)

(6—6)

Alólrít külföldön nevezetesen Londonban több évi ottan lakása által szerzett tapasztalatát és tanulmányait kedves hazájára is ki akarván terjesztani, minden igyekezetit arra kívánta fordítani, hogy a t. cz. nagyérdemű közönséggel ezen üzletbe vágó cikkeket megismeresse, s hogy erre vonatkozólag semmi szükségét ne szenvedjen, s külföldre ne szoruljon, most tehát van szerencsém jelenteni, hogy a Londoni „Hudson's Bay” Társulattól, ugy egyenesen Amerikából igen szép és nevezetes értéki vadbőröket kaptam, nevezetesen: fehér róka, amerikai nyest, farkas, hóda, hiúz, ausztráliai nyest, bölény, nagymennyiségű pészma sat. melyekből azután izlés szerint fogom mind a női, mind férfi felső öltönyöket a legújanyabb árban készíteni, különösen kiemelem a férfi öltönyök közül a legelőbbben általam készített Szebastopolit, melyet az idén, miután ehhez igen alkalmas bőrök érkeztek, nagyon ajánlók.

Becses rendeléseknek pontos és olcsó árban megkésztését mindég halásan veszi és elvállalja

PROHÁSZKY JÁNOS, szőcsmester.

Tudósítás ló tulajdonosokhoz.

A t. lótulajdonos urak érdekében bátorodunk őket a Kwizda Ján. Ferencz féle cs. kir. szabadalmazott visszapótló folyadékra (Restitutions Fluid) figyelmeztetni; azon rövid idő óta, hogy ezen folyadék cs. k. szabadalommal ló kiittotva, élénk alkalmazásban részesül a császári államon kívül is, a mit egyedül meglepő szerencsés sikereinek köszönhet, s erre vonatkozólag következők állítot közlünk:

Gyógyszerész Kwizda János Ferencz urnak Korneuburgban.

Különös meglepedésemre szolgál önnek tisztelt ur, egy új sikert jelentenem, a melyet dicséretesen ismert visszapótló folyadéknak használata eszközölt olamban egy rokkant lovan.

Ez állat sebes lovaglás után kapott hűlés következtében igen veszedelmes gyuladásban szenvedett, s mind négy lába annyira szélhűdt volt, hogy csak nagy fáradsággal lehet az olból kivetvni.

En a lovat minden másodnap, erős dörzsölés után szalmával, lágy meleg vízben meg-higított folyadékkal mosattam szenvedő részén, s lábait a csülöktől kezdve, e folyadékba mártott len ruhába göngyölttettem.

Az ezalatt beállott gyomor-ázt egy adag önféle korneuburgi marhaporral igyekeztem csillapítani, a mi a legjobban sikerült.

A betegség 14 nap alatt, minden költséges gyógyszer kikertülésevel, alaposan meg volt gyógyítva. A ló ép oly szolgálathépes mint azelőtt volt, s e rendkívül egyszerű gyógyítást egy lovász-legény eszközölte.

A midőn önnek mint feltalálóak, őszinte köszönetet mondok, azt hiszem, hogy minden lótulajdonos érdekében kimondhatom azon óhajást, miképp önnek visszapótló folyadéka valamint a korneuburgi marhapor is, soha egy istállóban sem hiányzanék.

Bécs február 28 1864.

(160)

30/6

(2—2)

PERGER A. F.

„der Pferde-Freund” című lap szerkesztője.

A visszapótló folyadék s a korneuburgi marhapor raktárai vannak:

Kolozsvárt: WOLFF J. gyógyszer. Szebenben: Zóhrer F.; Dézsen: Krémer Samu.; Nagybanján: Popp S.; Szász-Régenben: Dietrich és Wachner; Tordán: Wolf Gábor és Wélics G. gyógyszer.; N.-Engeden: Trajánovics Ede gyógyszer. urnál.

Egy palaczk ára 1 frt 40 kr.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)

Melléklet: a „Victoria” tűzkármentő egyesület aláírási fölhívása.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU-Cluj-Napoca.

(161)

Hirdetmény.

(5—*)

Tisztelettel tudatjuk a t. cz. repce-termelő urakkal, hogy a már 18 év óta fenálló olajgyárunkba az idén kiválólag a repcét a legmagasabb árba fizetjük, arra, mint eddig is, előleget adunk és akár az egész termést elő e kifizetjük.

KISS TESTVÉREK, olajgyár tulajdonosai.

(77)

(12—12)

Dr. Doeck-féle gyógymódról a gyomorgörös- és emésztési gyengeségben sat. szenvedők. Bővebb tudomást vehetnek az éppen most megjelent füzetben, mely ezen lap kiadó hivatalában ingyen adatik.

(288)

(8—12)

BERINGUER orvos

sok jeles orvosi tekintélyek által megvizsgált s bizonyítványilag ajánlott:

ZAMAT-ILLATOS KORONA-SZESZE

(Quintessenz d'Eau de Cologne)

ezen jeles szesz, nem csak mint a létszerveket titóleg elevenítő s erősítő zamatos-illatszer, mindazoknak ajánlható, kik fejájással, szédülésekkel bajlódnak, hanem valódi jótékonyaságú szernek esmertett el orv. Beringuer ezen cs. kir. szab. ellátott Korona-szesze az idegrendszer és az emésztési szervek bajainál, s mint ilyen valóban megbecsülhetlen háziszor nélkülözhetetlen, mosdóvizhez vegyítve, a főt és szemeket erősítvén, azokra elevenítőleg-hat, s egyszersmind a bőrnek ruganyos puhékonyságot, s sima lágyaságot kölcsönöz.

BORCHARDT orv. tudor
fűszeres orvos NÖVÉNY-SZAPPANNYA.

Borchardt orvos ezen cs. kir. kizár. szabadalommal ellátott növény-szappannya kitűnő jeles szer, a bőr szírdítására és épen való tartására, s az e nembe eddig előállítottak közt kétségen kívül a legjelesebb, az oly alkalmatlan szeplők, arcfoltok, napbarnítás, bőrfelcserepedések, repedezés, holyagzás sat. ef. ellen, s mindezek mellett alkalmas, a bőr puhékony tisztaságának fenntartására, s helyre állítására, annak erőteljes eleven kinézetét kölcsönözvén.

Ezen szer mindennemű fűrdőknél is a legbizodalmasabban ajánlható és használható.

Dr. HARTUNG cs. kir. szab.
HAJNÖVESZTŐ-SZERE

az előhaladás a méltányolt és tudományos előismerés eredménye lévén, feladatja az okszerű rendes hajnevelést

A CHINAHÉJ-OLAJJAL

egyedül való kölcsönös hatással kiegészíteni, mi által azok fő-ára 85 kr. ujj.

leg a haj kellő fenntartására és szépitésére szolgálnak.

Az illatos NÖVÉNY-HAJKENŐCS.

A hajnöves megújítására és felelevenítésére, az első a haj rugékonyságát, s eleven színét emelvén, a második megakadályoztatja a kora-szürkületést és hajhullást, az által hogy a felbörnek egy új jótékony hatása állományt kölcsönöz, s a hajgyököket oly szilárdan tartja fenn, hogy a haj ez által új növére kénszerítetik.

Egyedül, batározott gyári áron kaphatók: Kolozsvárt, csak is gyógyszer. WOLFF J. s KHUDI J. özevényénél valamint Besztercén: Kelp Ferencz, és Dietrich & Fleischer; Brassóban: Stenner F.; és Jekelius Ferencz gyógyszerészek. Déván: Büchler A.; Nagy Engeden: Bisztricsányi A. és Trajánovics Ede gyógyszerészek; Erzsébetvárosban: Schmidt A.; Hátzegen: Mátéfi Béla gyógyszer.; Károlyfővár: Rusz János, és Matherny Emil gyógyszer.; Kézdi-Vásárhely: Fejér Lukács; Maros-Vásárhely: Fogarasi J. D.; Medgyesen: Vándory & Brandsch; Segesvárt: Misselbacher fia és Teutsch; Sz.-Ujvárt: Placintár és fia gyógyszer.; Szász-Régenben: Wachner Traugott; Szászsebenben: Weissörtel Ad. G.; Szebenben: Zóhrer J. F.; Székely-Keresztúron: Binder Márton; Sepső-Szentgyörgy: Vitályos Béla; Sz.-Udvarhely: Kauntz J. A. gyógyszer.; Szeredában: Gózy A.; Sz.-Somlyón: Ruszka Ignác; Tasnádon: Szongott Jakab; Tordán: Velits G. és Wolff G.; Zalahán: Magyar Guszt. A. gyógyszer.